

Styrelsehandling nr 13a
Utfärdat 2022-10-18
Diarienummer 2022-0038

Handläggare
Anna Staxäng
Telefon: 031-773 7552
E-post: anna.staxang@framtiden.se

Yttrande över förslag till Göteborgs Stads regel för konstgestaltning i samband med bygginvesteringar

Förslag till beslut

Styrelsen för Förvaltnings AB Framtiden:

Remissen från Stadsledningskontoret avseende förslag till *Göteborgs Stads regel för konstgestaltning i samband med bygginvesteringar*, besvaras med nedanstående synpunkter.

Sammanfattning

Förvaltnings AB Framtiden har ombetts att lämna ett yttrande till Stadsledningskontoret avseende förslag till *Göteborgs Stads regel för konstgestaltning i samband med bygginvesteringar*.

Kommunfullmäktige gav hösten 2021 kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag till styrande dokument för konstnärlig utsmyckning i samband med investeringar. Stadsledningskontoret har i dialog med berörda förvaltningar och bolag, däribland Förvaltnings AB Framtiden, tagit fram ett förslag som remitterats till berörda nämnder och styrelser.

Den föreslagna regeln innebär att en procent av den totala byggkostnaden ska avsättas för konstgestaltning vid ny- och tillbyggnad av bland annat bostäder. Det som i huvudsak skiljer föreliggande förslag från tidigare gällande regelverk är att regeln gör tydligare avgränsningar för vilka projekt som omfattas av regeln. Regeln föreslår bland annat en övre och undre beloppsgräns för investeringar, att ombyggnad inte längre ska omfattas av enprocentregeln, att utrymmet för konstgestaltning kan knytas till specifika projekt eller hanteras genom potter samt att konstverken ska kunna anses ha ett bestående ekonomiskt värde över tid och därmed kunna hanteras som anläggningstillgångar.

Bolaget ställer sig positiva till att regeln gör tydligare avgränsningar för vilka projekt som omfattas, jämfört tidigare regelverk. Bolaget har fortsatt tolkat regeln så att den avgränsas till nybyggnation där bolag och förvaltningar efter färdigställande fortsatt ska äga och förvalta byggnaderna. Bolaget ställer sig också positiva till möjligheten att kunna använda potter för konstgestaltning. För projekt som omfattas av regeln, där anskaffning och genomförande av konstgestaltningen ska genomföras i samverkan med kulturnämnden, bedömer bolaget att det bör finansieras inom ramen för nämndens kommunbidrag.

Remissen ska besvaras senast 2022-11-30

Bedömning ur ekonomisk dimension

Det remitterade förslaget innebär att ombyggnad inte längre omfattas av regeln, vilket innebär minskad ekonomisk påverkan för Framtidenkoncernen.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bolaget har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension

Bedömning ur social dimension

Bolaget har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Samverkan

Ärendet har inte varit föremål för samverkan.

Expedieras

stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se

Bilagor

1. Förslag till *Göteborgs Stads regel för konstgestaltning i samband med bygginvesteringar.*

Ärendet

Förvaltnings AB Framtiden har ombetts att lämna ett yttrande till Stadsledningskontoret avseende förslag till *Göteborgs Stads regel för konstgestaltning i samband med bygginvesteringar* (1452/21).

Beskrivning av ärendet

Enligt beslut i kommunfullmäktige från år 2013 är det ett krav för alla bolag och förvaltningar i Göteborg Stad att avsätta minst en procent av byggkostnaden till konstnärlig gestaltning när man bygger nytt, bygger till eller bygger om.

Kommunfullmäktige beslutade 2021-11-25 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag till styrande dokument för konstnärlig utsmyckning i samband med investeringar. Stadsledningskontoret har i dialog med berörda förvaltningar och bolag, däribland Förvaltnings AB Framtiden, tagit fram ett förslag som remitterats till berörda nämnder och styrelser.

Förslaget till reviderat regelverk syftar till att tydliggöra ansvarsfördelning, hantering och förutsättningar för att stärka fokuset på framdrift och genomförande. Revideringen innebär att en procent av den totala byggkostnaden ska avsättas till konstgestaltning vid ny- och tillbyggnad av utomhusmiljöer såsom park, torg, gata, parkeringshus, bro och tunnel. Regeln gäller även vid ny- och tillbyggnad av utvalda byggnader, däribland bostäder. En övre och en undre gräns föreslås. Kulturnämnden utgör stöd till anskaffande nämnder och styrelser. Lagen om offentlig upphandling (LOU) och god redovisningssed utgör grund för ansvar och beslutsmandat för de investerande nämnderna och styrelserna. Revideringen bedöms inte innebära någon avsevärd förändring av konstgestaltning enligt enprocentregeln jämfört med dagens nivå.

Innehåll i föreslagen regel i korthet:

- Regeln gäller vid ny- och tillbyggnad av utvalda byggnader, däribland bostäder och kontorslokaler.
- Ombyggnad omfattas inte längre av regeln.
- Byggande/beställande part ansvarar själv för att definiera vilka projekt och investeringsvolymerna som ryms inom regelns avgränsningar.
- Utrymmet för konstgestaltning kan knytas till specifika projekt eller hanteras genom potter.
- Ett mini- och maxbelopp har införts för vilka projekt som regeln ska tillämpas på. Som minimigräns anges att projekt ska överskrida 17 prisbasbelopp (i dagsläget drygt 800 tkr) och som maxgräns anges att projekt inte ska överstiga 250 basbelopp (i dagsläget ca 1,2 miljarder).
- Konstverken ska kunna anses ha ett bestående ekonomiskt värde över tid och därmed kunna hanteras som anläggningstillgångar.
- Samtliga kostnader som förknippas med framtagande, byggande och etablering av konstgestaltningen ska omhändertas inom ramen för en procent.
- Varje nämnd/styrelse ansvarar själva för sin anskaffning och genomförande av konstgestaltning som ska genomföras i samverkan med kulturnämnden.
- Kulturnämnden ska i samverkan med stadens stadsutvecklingsorganisation, i nästa steg, ta fram ett övergripande planeringsunderlag som visar var i staden det

finns behov av konststatsningar som ska vara ett underlag för användning av potter.

- Förvaltande bolag ansvarar för att i samverkan med kulturnämnden upprätta en förvaltningsplan för verket.
- Kostnader som uppstår med anledning av tillämpning av enprocentregeln och som inte kan hänföras till investeringen ska hanteras av respektive bolags ordinarie ekonomiska rutiner.

Bolagets bedömning/synpunkter

Bolaget ställer sig positiva till att föreliggande förslag till regel gör tydligare avgränsningar för vilka projekt som omfattas av regeln, jämfört tidigare gällande regelverk. Bolagets övriga synpunkter framgår i tabellen nedan. I den vänstra kolumnen framgår skrivningarna i regeln i sin helhet, stycke för stycke, i den ordning de kommer i förslaget.

Regel	Framtidens synpunkter
<p>Avgränsning och definitioner</p> <p>En procent av den totala byggkostnaden till konstgestaltning ska gälla vid ny- och tillbyggnad av utomhusmiljöer såsom park, torg, gata, parkeringshus, bro och tunnel. Regeln gäller även vid ny- och tillbyggnad av utvalda byggnader: grundskolor, gymnasieskolor, äldreboende, kontorslokaler, bostäder, museer, arenor, bad- is- och idrottshallar. Regeln innebär att berörda förvaltningar och helägda bolag ska avsätta en procent av den totala byggkostnaden för konstgestaltning för berörda projekt.</p> <p>Avgränsningen innebär att tex investeringsvolymerna för byggande av förskolor eller boende med särskild service (BmSS) inte omfattas av regeln avseende beräkningsgrund för en procents avsättning eller tvingande regel att hanteras enligt konstgestaltningsprocessen.</p> <p>Avgränsningen innebär också att ombyggnad inte omfattas av regeln.</p> <p>Byggkostnaden eller anläggningskostnaden avser mark-, schaktnings- och grundläggningsarbeten samt uppförande av byggnaden eller anläggningen och de installationer och anslutningar som krävs för anläggningens funktion. Utgifter som ligger utanför byggkostnaden avser investeringsrelaterade kostnader för exempelvis markförvärv, saneringar eller rivningar av befintliga anläggningar och byggnader. Lika så avses inte byggherrekostnader för utredningar, myndighetskostnader, projektledning och projektadministration eller övriga ersättningar och tillfälliga åtgärder.</p>	<p>Bolaget har tillämpat nu gällande regel som att Egnahemsbolaget inte omfattas. Detta utifrån att bolaget bygger bostäder som efter färdigställande säljs på marknaden och således inte är att betrakta som en investering.</p> <p>Bolaget har gjort tolkningen att även föreliggande förslag till regel avgränsas till nybyggnation där bolag och förvaltningar efter färdigställande fortsatt ska äga och förvalta byggnaderna.</p>
<p>Ansvar att definiera projekt, investeringsvolym och byggkostnad</p> <p>Den byggande/beställande parten ansvarar för att definiera vilka projekt och vilka investeringsvolym samt som ska hanteras i enlighet och i linje med avgränsningen ovan. Detta gäller även ansvaret att definiera vad som avses med</p>	<p>Bolaget lämnar inga synpunkter.</p>

<p>byggkostnader för att linjera med befintlig redovisning och styrning eller utifrån branschstandards, då dessa kan skilja sig något mellan stadens olika verksamheter. Dock är det av vikt att definitionerna vidmakthålls över tid för att skapa goda planeringsförutsättningar och transparens.</p>	
<p>Användning av potter Utrymmet för konstgestaltning kan knytas till specifika projekt eller hanteras genom potter. Med potter menas att projektspecifika medel eller volymer knutna till mer generella investeringsområden får avsättas till en större pott som inte är projektspecifik. En sådan pott kan användas för att exempelvis möjliggöra större satsningar på andra platser i staden eller i områden som bedöms som viktiga samt motverka för många små konstgestaltningar. De budgetutrymmen inom investeringsverksamheten som avsätts som potter ska hanteras i likhet med den övriga investeringsstyrningen i staden, vad avser exempelvis hantering och mandat knutna till planperioder eller lånetak.</p>	<p>Bolaget ställer sig positiva till möjligheten att använda potter. Framtidenkoncernens bolag använder potter redan idag.</p>
<p>Maxbelopp Vid beräkning av avsättning för en procent konstgestaltning vid mycket stora projekt ska ett maxbelopp tillämpas om 250 prisbasbelopp vilket motsvarar ca 12 mnkr, det vill säga projekt som överstiger 1,2 mdkr i byggkostnad.</p>	<p>Bolaget lämnar inga synpunkter.</p>

<p>Beständig konst Den konstgestaltning som ska hanteras i enlighet med enprocentregeln ska avse uppförande av beständig konst. Detta för att konstverken ska kunna anses ha ett bestående ekonomiskt värde över tid och därmed kunna hanteras som en anläggningstillgång. Det innebär att tillfällig eller temporär konst, så som exempelvis konstnärlig gestaltning på byggplank eller liknande åtgärder, som behöver kostnadsföras i samband med avetablering och färdigställda projekt inte anses utgöra beständig konst. Inte heller omfattas därmed tillfälliga installationer eller performance-verk i samband med invigningar eller liknande.</p>	<p>Bolaget lämnar inga synpunkter.</p>
<p>Hantering av kostnader Samtliga kostnader som förknippas med framtagande, byggande och etablering av konstgestaltningen ska omhändertas inom ramen för en procent. Det medför att så väl utgifter för processen, verket i sig och utgifter för exempelvis grundläggning och fundament ska ingå i de åtaganden som knyts till konstgestaltningen. Hur utgifterna fördelas mellan drift och investering ska utgå från god redovisningssed och innebär att beställande nämnd eller styrelse behöver hantera detta utrymme inom så väl sina drifts- som investeringsramar.</p>	<p>För projekt som omfattas av regeln, där anskaffning och genomförande av konstgestaltningen ska genomföras i samverkan med kulturnämnden, bedömer bolaget att det bör förtydligas att det ligger i kulturnämndens grunduppdrag genom skrivningarna i reglementet om ”att i samverkan med nämnder och styrelser verka för stadens tillämpning av en-procentsregeln om konstnärlig gestaltning och utsmyckning i samband med byggnation”. Bolaget bedömer att kulturnämndens stöd vid anskaffning och genomförande av konstgestaltning bör finansieras inom ramen för nämndens kommunbidrag.</p>
<p>Anskaffning och genomförande av konstgestaltning Varje nämnd och styrelse ansvarar för sin respektive anskaffning och genomförande av konstgestaltning. Anskaffningen och genomförandet av konstgestaltning ska genomföras i samverkan med kulturnämnden.</p>	<p>I nuläget finns möjlighet för bolag och förvaltningar att anlita externa konstkonstuler för konstgestaltning. Bolaget bedömer att den möjligheten bör kvarstå och att regeln inte ska avgränsas till att alla projekt ska genomföras i samverkan med kulturnämnden.</p>
<p>Övergripande planeringsunderlag Kulturnämnden ska ansvara för att i samverkan med stadens stadsutvecklingsorganisation ta fram ett övergripande planeringsunderlag för offentlig konst i staden som ska beaktas vid tillämpning av enprocentregeln. Planeringsunderlaget ska visa var i staden det finns behov av satsningar av offentlig konst och är ett underlag bland annat vid användning av potter.</p>	<p>Bolaget lämnar inga synpunkter.</p>

<p>Lägsta beloppsgräns Förslaget innehåller en begränsning där en konstgestaltningsprocess ska genomföras först när investeringen för konstgestaltningen uppgår till minst 17 prisbasbelopp, vilket i dagsläget motsvarar i storleksordningen drygt 800 tkr. Detta för att processkostnaderna och arbetsinsatsen ska stå i proportion till investeringen.</p>	<p>Bolaget har utgått ifrån att beloppsgränserna är exklusive moms.</p>
<p>Förvaltning Ansvarig slutlig förvaltare av konstgestaltningen är ansvarig för att i samverkan med kulturnämnden upprätta en förvaltningsplan för verket. Då beständig och fast konst inte skrivs av utgörs de löpande kostnaderna av internräntekostnader samt drift, skötsel och tillsyn av verken i enlighet med framtagna skötselplan. Slutlig förvaltare av verket ansvarar för de löpande driftkostnaderna. Kostnader som uppstår med anledning av tillämpning av enprocentregeln som inte kan hänföras till investeringsmedel hanteras inom ramen för respektive nämnds ordinarie ekonomiska ansvar.</p>	<p>Bolaget lämnar inga synpunkter.</p>
<p>Offentlighet Konstgestaltning ska placeras/integreras/installeras i sammanhang där den kommer flest till del, hög offentlighetsgrad gäller.</p>	<p>Bolaget lämnar inga synpunkter.</p>
<p>Rådighet Rådighet över konstgestaltningen, till exempel vid flytt, borttagning eller förstörelse ska hanteras i samråd med konstnären och med stöd av kulturnämnden.</p>	<p>Bolaget lämnar inga synpunkter.</p>
<p>Inventering Förvaltaren ansvarar för en årlig inventering av konsten. Inventering ska ske för att säkerställa att konstgestaltningen faktiskt finns kvar, i det skick det anskaffades.</p>	<p>Bolaget lämnar inga synpunkter.</p>
<p>Tillgängliggörande En plan för tillgängliggörandet av konstgestaltningen ska tas fram före invigningen. Kulturnämnden ansvarar för stadens tillgängliggörande av konstgestaltning.</p>	<p>Bolaget lämnar inga synpunkter.</p>
<p>Samordning för processen Kulturnämnden har ett särskilt ansvar för samordning och stöd inom processen; uppföljning, föreslå förändringar i regeln, framtagande av eventuella rutiner m m.</p>	<p>Bolaget lämnar inga synpunkter.</p>

Datum

Underskrift

Namnförtydligande

.....

Terje Johansson
VD och koncernchef

.....

Anna Staxäng
Kvalitetschef

Göteborgs Stads regel för konstgestaltning i samband med bygginvesteringar

Reglerande styrande dokument

Policy
Riktlinje
► Regel
Anvisning
Rutin
Instruktion

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Beslutad av: [Nämnd/styrelse/befattning] **Gäller för:** [Text] **Diarienummer:** [Nummer] **Datum och paragraf för beslutet:** [Text]

Dokumentsort: [Dokumentsort] **Giltighetstid:** [Giltighetstid] **Senast reviderad:** [Datum] **Dokumentansvarig:** [Funktion]

Bilagor:
[Bilagor]

Innehåll

Inledning	4
Syftet med denna regel.....	4
Vem omfattas av dessa regler	4
Bakgrund	4
Koppling till andra styrande dokument	4
Stödjande dokument	5
Regler	6
Avgränsning och definitioner	6
Ansvar att definiera projekt, investeringsvolym och byggkostnad	6
Användning av potter	6
Maxbelopp.....	7
Beständig konst.....	7
Hantering av kostnader	7
Anskaffning och genomförande av konstgestaltning.....	7
Övergripande planeringsunderlag	7
Lägsta beloppsgräns	7
Förvaltning	8
Offentlighet.....	8
Rådighet.....	8
Inventering	8
Tillgängliggörande	8
Samordning för processen	8

Inledning

Syftet med denna regel

Syftet är att tydliggöra tillämpningen av enprocentsregeln för konstgestaltning avseende bland annat ansvarsfördelning, mandat och avgränsningar.

Vem omfattas av dessa regler

Reglerna gäller tillsviðare för stadens berörda investerande nämnder och styrelser.

Bakgrund

Enprocentregeln tillkom 1937 för statliga byggnationer men blev med tiden även vägledande för landsting och kommuner. Enprocentregeln är den ekonomiska princip som anger att en procent av den samlade kostnaden vid offentligt finansierad ny-, om- och tillbyggnad ska avsättas för konstnärlig gestaltning. En avsikt med det ursprungliga initiativet var att skapa ekonomiska förutsättningar för att genom konstnärlig gestaltning utveckla kulturella och sociala värden i samhällets gemensamma offentliga miljöer, värden som skulle skapa en känsla av välbefinnande och livskvalitet. Det finns inte någon lag eller nationell förordning som föreskriver hur och när enprocentregeln ska tillämpas för konstnärlig gestaltning.

Enligt beslut i kommunfullmäktige (Dnr 0435/10) 2013-01-31 § 25 är det per januari 2013 ett krav för alla bolag och förvaltningar inom Göteborg Stad att avsätta minimum 1 procent av byggkostnaden till konstnärlig gestaltning när man bygger nytt, bygger till eller bygger om.

Kommunfullmäktige beslutade 2021-11-25 § 4 1556/20 om behovet av att ta fram ett reviderat styrande dokument.

Koppling till andra styrande dokument

Styrande dokument	Koppling till denna regel
Reglemente för kulturnämnden	Nämnden ska driva och samordna stadens kulturstrategiska arbete, stödja och främja konsten i dess olika former och konstnärernas villkor i staden. Nämnden ska bidra till utvecklingen av kulturvärden i stadsutvecklingen samt aktivt bidra i den strategiska stadsplaneringen. Kulturnämnden ansvarar också för att i samverkan med nämnder och styrelser

	verka för stadens tillämpning av en-procentsregeln om konstnärlig gestaltning och utsmyckning i samband med byggnation.
Göteborgs Stads kulturprogram	<p>I Göteborgs Stads kulturprogram, som antogs av kommunfullmäktige 2013, framgår att kulturen är till för alla, samt att konsten bör ha en självklar plats i stadens utveckling. Stadens konstpolitik ska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hävda konstens integritet, oberoende och egenvärde, • främja konstnärlig yttrandefrihet och kvalitet, • skapa goda och hållbara villkor för konsten och konstnärerna.
Översiktsplan för Göteborgs stad	Översiktsplanen är kommunens samlade strategi för hur mark, vatten och bebyggelse ska användas, utvecklas och bevaras. Den pekar både ut en riktning för hur kommunen ska utvecklas på lång sikt samtidigt som den vägleder beslut här och nu.
Gemensam byggprocess (GBP)	Göteborgs Stads gemensamma byggprocess (GBP) är kvalitetssäkrad och ska tillämpas av stadens 24 byggande förvaltningar och bolag. Processen styrs av en riktlinje som är beslutad i Kommunfullmäktige (Dnr 1547/20). Processen innehåller bland annat de krav som Göteborgs Stad ställer på bygguppdrag.

Stödjande dokument

Stödjande dokument finns på Göteborg Konsts hemsida:

<https://goteborgkonst.se/konsten/enprocentregeln/>

Regler

Avgränsning och definitioner

En procent av den totala byggkostnaden till konstgestaltning ska gälla vid ny- och tillbyggnad av utomhusmiljöer såsom park, torg, gata, parkeringshus, bro och tunnel. Regeln gäller även vid ny- och tillbyggnad av utvalda byggnader: grundskolor, gymnasieskolor, äldreboende, kontorslokaler, bostäder, museer, arenor, bad- is- och idrottshallar. Regeln innebär att berörda förvaltningar och helägda bolag ska avsätta en procent av den totala byggkostnaden för konstgestaltning för berörda projekt.

Avgränsningen innebär att tex investeringsvolymerna för byggande av förskolor eller boende med särskild service (BmSS) inte omfattas av regeln avseende beräkningsgrund för en procents avsättning eller tvingande regel att hanteras enligt konstgestaltningsprocessen.

Avgränsningen innebär också att ombyggnad inte omfattas av regeln.

Byggkostnaden eller anläggningskostnaden avser mark-, schaktnings- och grundläggningsarbeten samt uppförande av byggnaden eller anläggningen och de installationer och anslutningar som krävs för anläggningens funktion. Utgifter som ligger utanför byggkostnaden avser investeringsrelaterade kostnader för exempelvis markförvärv, saneringar eller rivningar av befintliga anläggningar och byggnader. Lika så avses inte byggherrekostnader för utredningar, myndighetskostnader, projektledning och projektadministration eller övriga ersättningar och tillfälliga åtgärder.

Ansvar att definiera projekt, investeringsvolym och byggkostnad

Den byggande/beställande parten ansvarar för att definiera vilka projekt och vilka investeringsvolym och samt som ska hanteras i enlighet och i linje med avgränsningen ovan. Detta gäller även ansvaret att definiera vad som avses med byggkostnader för att linjera med befintlig redovisning och styrning eller utifrån branschstandards, då dessa kan skilja sig något mellan stadens olika verksamheter. Dock är det av vikt att definitionerna vidmakthålls över tid för att skapa goda planeringsförutsättningar och transparens.

Användning av potter

Utrymmet för konstgestaltning kan knytas till specifika projekt eller hanteras genom potter. Med potter menas att projektspecifika medel eller volymer knutna till mer generella investeringsområden får avsättas till en större pott som inte är projektspecifik. En sådan pott kan användas för att exempelvis möjliggöra större satsningar på andra platser i staden eller i områden som bedöms som viktiga samt motverka för många små konstgestaltningar.

De budgetutrymmen inom investeringsverksamheten som avsätts som potter ska hanteras i likhet med den övriga investeringsstyrningen i staden, vad avser exempelvis hantering och mandat knutna till planperioder eller lånetak.

Maxbelopp

Vid beräkning av avsättning för en procent konstgestaltning vid mycket stora projekt ska ett maxbelopp tillämpas om 250 prisbasbelopp vilket motsvarar ca 12 mnkr, det vill säga projekt som överstiger 1,2 mdkr i byggkostnad.

Beständig konst

Den konstgestaltning som ska hanteras i enlighet med enprocentregeln ska avse uppförande av beständig konst. Detta för att konstverken ska kunna anses ha ett bestående ekonomiskt värde över tid och därmed kunna hanteras som en anläggningstillgång. Det innebär att tillfällig eller temporär konst, så som exempelvis konstnärlig gestaltning på byggplank eller liknande åtgärder, som behöver kostnadsföras i samband med avetablering och färdigställda projekt inte anses utgöra beständig konst. Inte heller omfattas därmed tillfälliga installationer eller performance-verk i samband med invigningar eller liknande.

Hantering av kostnader

Samtliga kostnader som förknippas med framtagande, byggande och etablering av konstgestaltningen ska omhändertas inom ramen för en procent. Det medför att så väl utgifter för processen, verket i sig och utgifter för exempelvis grundläggning och fundament ska ingå i de åtaganden som knyts till konstgestaltningen. Hur utgifterna fördelas mellan drift och investering ska utgå från god redovisningssed och innebär att beställande nämnd eller styrelse behöver hantera detta utrymme inom så väl sina drifts- som investeringsramar.

Anskaffning och genomförande av konstgestaltning

Varje nämnd och styrelse ansvarar för sin respektive anskaffning och genomförande av konstgestaltning. Anskaffningen och genomförandet av konstgestaltning ska genomföras i samverkan med kulturnämnden.

Övergripande planeringsunderlag

Kulturnämnden ska ansvara för att i samverkan med stadens stadsutvecklingsorganisation ta fram ett övergripande planeringsunderlag för offentlig konst i staden som ska beaktas vid tillämpning av enprocentregeln. Planeringsunderlaget ska visa var i staden det finns behov av satsningar av offentlig konst och är ett underlag bland annat vid användning av potter.

Lägsta beloppsgräns

Förslaget innehåller en begränsning där en konstgestaltningsprocess ska genomföras först när investeringen för konstgestaltningen uppgår till minst 17 prisbasbelopp, vilket i dagsläget motsvarar i storleksordningen drygt 800 tkr. Detta för att processkostnaderna och arbetsinsatsen ska stå i proportion till investeringen.

Förvaltning

Ansvarig slutlig förvaltare av konstgestaltningen är ansvarig för att i samverkan med kulturnämnden upprätta en förvaltningsplan för verket.

Då beständig och fast konst inte skrivs av utgörs de löpande kostnaderna av internräntekostnader samt drift, skötsel och tillsyn av verken i enlighet med framtagna skötselplan. Slutlig förvaltare av verket ansvarar för de löpande driftkostnaderna. Kostnader som uppstår med anledning av tillämpning av enprocentsregeln som inte kan hänföras till investeringsmedel hanteras inom ramen för respektive nämnds ordinarie ekonomiska ansvar.

Offentlighet

Konstgestaltning ska placeras/integreras/installeras i sammanhang där den kommer flest till del, hög offentlighetsgrad gäller.

Rådighet

Rådighet över konstgestaltningen, till exempel vid flytt, borttagning eller förstörelse ska hanteras i samråd med konstnären och med stöd av kulturnämnden.

Inventering

Förvaltaren ansvarar för en årlig inventering av konsten. Inventering ska ske för att säkerställa att konstgestaltningen faktiskt finns kvar, i det skick det anskaffades.

Tillgängliggörande

En plan för tillgängliggörandet av konstgestaltningen ska tas fram före invigningen. Kulturnämnden ansvarar för stadens tillgängliggörande av konstgestaltning.

Samordning för processen

Kulturnämnden har ett särskilt ansvar för samordning och stöd inom processen; uppföljning, föreslå förändringar i regeln, framtagande av eventuella rutiner m m.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-06-29

Diarienummer 1452/21

Handläggare

Christina Gustafsson

Telefon: 031-368 03 08

E-post: christina.gustafsson@stadshuset.goteborg.se

Remittering av Göteborgs Stads regel för konstgestaltning i samband med bygginvesteringar

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Göteborgs Stads regel för konstgestaltning, i enlighet med bilaga 2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, remitteras till kulturnämnden, trafiknämnden, lokalnämnden, fastighetsnämnden, idrotts- och föreningsnämnden, park- och naturnämnden, Higab AB, Förvaltnings AB Framtiden, nämnden för inköp och upphandling, kretslopp och vattennämnden, byggnadsnämnden, GOT Event AB, Göteborgs Stads Parkering AB.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade 2021-11-25 § 4 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att, tillsammans med kulturnämnden, trafiknämnden, lokalnämnden, fastighetsnämnden, idrotts- och föreningsnämnden, park- och naturnämnden, Higab AB och Förvaltnings AB Framtiden, återkomma till kommunfullmäktige med förslag till styrande dokument för stadens konstnärliga utsmyckning i samband med investeringar.

Stadsledningskontoret har tagit fram ett förslag till reviderad regel för konstgestaltning. Arbetet har skett i dialog med berörda förvaltningar och bolag. Förslaget föreslås nu remitteras till berörda nämnder och styrelser.

Förslaget till reviderat regelverk syftar till att tydliggöra ansvarsfördelning, hantering och förutsättningar för att stärka fokuset på framdrift och genomförande. Revideringen innebär att en procent av den totala byggkostnaden till konstgestaltning ska gälla vid ny- och tillbyggnad av utomhusmiljöer såsom park, torg, gata, parkeringshus, bro och tunnel. Regeln gäller även vid ny- och tillbyggnad av utvalda byggnader: grundskolor, gymnasieskolor, äldreboende, kontorslokaler, bostäder, museer, arenor, bad- is- och idrottshallar. En övre och en undre gräns föreslås. Kulturnämnden utgör stöd till anskaffande nämnder och styrelser. Lagen om offentlig upphandling (LOU) och god redovisningssed utgör grund för ansvar och beslutsmandat för de investerande nämnderna och styrelserna. Revideringen bedöms inte innebära någon avsevärd förändring av konstgestaltning enligt enprocentregeln jämfört med dagens nivå.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Det förslag som är framtaget syftar utifrån ett ekonomiskt perspektiv framför allt till att skapa ett tydligare ramverk både avseende avgränsning och beräkningsgrund för vad enprocentregeln ska baseras på och för att skapa en tydlighet kring hur det ekonomiska ansvaret fördelas mellan inblandade parter. Detta både avseende investerings- och driftsekonomin knuten till konstgestaltningen.

Med de avgränsningar som föreslås kring vilka investeringar som ska utgöra bas för enprocentregeln skulle det innebära i ett grovt årligt spann för konstgestaltning motsvarande ca 20-25 till 35-40 mnkr. Detta beroende på vilken schablonmässig bedömning av byggkostnadernas andel av investeringarna som används.

Investeringsnivån har grovt beräknats på berörda nämnders nominerade volymer för planperioden 2021-2025 samt utpekade bolags nyinvesteringar för de kommande tre åren. Regelverket hindrar inte att konstgestaltning genomförs i större omfattning eller inom ramen för andra projekt och anläggningar som inte omfattas av förslaget, utan att regelverket utgör den kravställda nivån.

Om förslaget inte hade omfattat ett maxtak och en avgränsning och att omfattningen skulle utvidgas att gälla samtliga investeringsutgifter och även samtliga ny-, om och tillbyggnadsvolymer, vilket framför allt även skulle inkludera samtliga kultur- och fritidsanläggningar, större spårutbyggnadsprojekt och samtliga lokaltyper inom nuvarande lokalnämndens ansvarsområde, skulle det innebära i storleksordningen 60-70 mnkr i "avsättning" för konstgestaltning årligen.

I tidigare bedömningar har 10 procent av det avsatta beloppet bedömts behövas för utrymmet för att hantera processen för framtagande av konstverken. Den bedömningen kvarstår och motsvarar ca 2-4 processledares/konstkonstulters arbete, vilket ligger i linje med det behov som kulturnämnden tidigare framfört. Det skulle innebära att nämndernas och styrelsernas samlat skulle behöva avsätta i storleksordningen 2-4 mnkr eller något mer i driftutrymme för att kunna omhänderta de löpande kostnaderna.

Därutöver tillkommer drift och ränta löpande för de tillkommande konstanläggningarna. Men en schablonberäkning utifrån 2 procents internränta och en grov beräkning av driftkostnader motsvarande 2,5 procent av investeringens värde skulle de årligen tillkommande driftkonsekvenserna motsvara ca 1,8 mnkr för en årlig investering om 40 mnkr. Hur dessa slår mellan parterna är svårt att bedöma då det beror på hur många projekt som genomförs och när de färdigställs över tid.

Ur stadsledningskontorets perspektiv är det framför allt de löpande driftkostnaderna för att finansiera processen som det idag inte har funnits en beredskap att hantera då fokus varit knutet till att sätta av medel för investeringsutgifterna. Det är framför allt inom de investerade nämnderna där även de tydligare konflikterna uppstått avseende ekonomiskt ansvar för olika delar av kostnaderna.

Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv går det att knyta positiva effekter till konstgestaltning, så väl vad avser attraktionskraft som folkhälsa, vilket också ligger till grund för prioriteringen sedan tidigare att staden ska arbeta med konstgestaltning i samband med nybyggnation.

Förslag till uppdaterat och förändrat regelverk förändrar inte denna målsättning och prioritering i grunden utan syftar snarare till att skapa ett tydligare ramverk för

ansvarsfördelning, hantering och förutsättningar för att stärka fokuset på framdrift och genomförande snarare än diskussioner och konflikter i samverkan och arbetsprocesser.

Bedömning ur ekologisk och social dimension

Konstnärlig gestaltning har påverkan på den sociala dimensionen, till exempel gällande attraktionskraft och folkhälsa. I varje enskilt projekt finns många aspekter utifrån social och ekologisk dimension att beakta.

Bilagor

1. Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2021-11-25 § 4
2. Göteborgs Stads regel för konstgestaltning

Ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2021-11-25 § 4 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att, tillsammans med kulturnämnden, trafiknämnden, lokalnämnden, fastighetsnämnden, idrotts- och föreningsnämnden, park- och naturnämnden, Higab AB och Förvaltnings AB Framtiden, återkomma till kommunfullmäktige med förslag till styrande dokument för stadens konstnärliga utsmyckning i samband med investeringar.

Förslag till styrande regel för konstgestaltning i enlighet med modell för enprocentregeln föreslås remitteras till kulturnämnden, trafiknämnden, lokalnämnden, fastighetsnämnden, idrotts- och föreningsnämnden, park- och naturnämnden, Higab AB, Förvaltnings AB Framtiden, nämnden för inköp och upphandling, kretslopp och vattennämnden, byggnadsnämnden, GOT Event AB, Göteborgs Stads Parkering AB.

Beskrivning av ärendet

Gällande beslut från 2013

Enprocentregeln som beslutad modell för finansiering av konstgestaltning har tillämpats i Göteborgs Stad sedan 2013¹. Regeln innebär i korthet enligt följande: Enligt huvudregeln ska vid byggnation, en procent av byggkostnaden (byggkostnad inklusive byggherrekostnad) avsättas för konstnärlig utsmyckning/gestaltning. Undantagna från huvudregeln är projekt av övervägande teknisk karaktär, exempelvis ventilationsrenoveringar, stambyten, tillgänglighetsanpassningar och liknande. Regeln gäller investeringar och styrelser i stadens helägda bolag samt kulturnämnden. Kulturnämnden är processägare för tillämpningen av enprocentregeln, innebärande bland annat ett uppföljningsansvar av regeln och ledare för den process och rutin som beslutades.

Behov av en reviderad regel

Det finns ett behov att ta fram ett reviderat styrande dokument för processen för ökad tydlighet, i enlighet med kommunfullmäktiges beslut 2021-11-25 § 4. Yrkandet som låg till grund för kommunfullmäktiges beslut framhåller att enprocentregeln inte fullt ut tillämpas i enlighet med fullmäktiges beslut samt att beslutsunderlaget från 2012 ger dålig vägledning för berörda nämnder och bolag och att det finns utrymme för olika tolkningar.

Stadsledningskontoret lyfte i sitt tjänsteutlåtande 2021-06-14 att behovet om en procent alltjämt är en relevant andel för alla typer av projekt med anledning av den stora volymen på de investeringar som staden är inne i och står inför. Ett reviderat styrande dokument behöver bland annat reglera arbetsgång, roller och ansvarsfördelning i processen, vilka av kulturnämndens arbetsinsatser som bedöms vara direkt hänförliga investeringen, hur eventuella driftkostnader i processen ska finansieras, vilken del av investeringsprojektets totala kostnad som ska utgöra beräkningsgrund för enprocent-regeln samt en eventuell övre och/eller undre gräns för enprocent-regeln.

Kulturförvaltningens utredning från 2019 pekar på att kommunens ordning med en ansvarsälgande part inte är tydlig och att det saknas verktyg för den ansvariga parten (kulturförvaltningen). Enligt utredningen råder det därigenom en otydlighet när det gäller roller, mandat och kvalitet. Otydlighet har också sin grund i okunskap om konstnärliga processer och konstnärlig kvalitet vid utformning av stadens gemensamma rum. Större

¹ [Enprocentregeln - Göteborg Konst \(goteborgkonst.se\)](https://www.goteborgkonst.se)

insatser från kulturförvaltningens sida kanske skulle kunna utveckla förståelse och kunskap, enligt utredningen. Flera beställare uttrycker enligt utredningen en strävan efter att kunna flytta över en större del av processägarskapet för enprocentsmedlen till den egna verksamheten.

Historik

Enprocentregeln tillkom 1937 för statliga byggnationer men blev med tiden även vägledande för landsting och kommuner. Enprocentregeln är den ekonomiska princip som anger att en procent av den samlade kostnaden vid offentligt finansierad ny-, om- och tillbyggnad ska avsättas för konstnärlig gestaltning. En avsikt med det ursprungliga initiativet var att skapa ekonomiska förutsättningar för att genom konstnärlig gestaltning utveckla kulturella och sociala värden i samhällets gemensamma offentliga miljöer, värden som skulle skapa en känsla av välbefinnande och livskvalitet. Det finns inte någon lag eller nationell förordning som föreskriver hur och när enprocentregeln ska tillämpas för konstnärlig gestaltning. Cirka 40 % av landets kommuner följer enprocentregeln i någon form (*1% för konstnärlig gestaltning av offentlig miljö*, Konstnärsnämnden 2020).

Begrepp

Konstgestaltning – är ett samlingsbegrepp som ersätter det äldre begreppet konstnärlig utsmyckning/gestaltning. Konstgestaltning skiljer sig från annan gestaltning genom att den utförs av professionella konstnärer som är utbildade inom yrket eller har motsvarande kompetens.

Ärendets tidigare beredning

Kommunfullmäktige uppdrog i budget 2020 till kulturnämnden att följa upp och utvärdera att regeln om att en procent av byggkostnaderna ska avsättas för utsmyckning tillämpas på ett ändamålsenligt sätt, kommunfullmäktige 2019-11-13 § 4.

Kulturnämndens uppdrag förklarades fullgjort och samtidigt fick kommunstyrelsen uppdraget att ta fram ett förslag på styrande dokument. Kulturnämnden utredningar i ärendet återfinns i kommunfullmäktiges handling 2021 nr 180.

Omvärldsbevakning

Konstnärsnämnden 2020

Användningen av principen om enprocent av bygginvesteringen till konst har ökat. Enprocentsregeln tillämpas i någon form i 41 procent av kommunerna och 55 procent av regionerna. I jämförelse med 2012 är det en ökning med 8 procent för kommunerna och 18 procent för regionerna. Det är inte så många fler kommuner som antagit regeln, men hanteringen av enprocentsregeln har fördjupats och utvecklats.

Politik för en gestaltad livsmiljö

Propositionen "Politik för gestaltad livsmiljö" (Prop. 2017/18:110) presenterades i februari 2018 av dåvarande kultur-, miljö- och bostadsministrarna. Politiken tar ett helhetsgrepp om arbetet med den gestaltade livsmiljön och utgör en samlad nationell arkitekturpolicy. Det politiska målet slår fast att arkitektur, form, design, konst och kulturarv har avgörande betydelse i samhällsbygget eftersom den gestaltade livsmiljön påverkar alla människor i deras vardag utifrån bland annat hälsa och välbefinnande. Gestaltad livsmiljö ska, enligt politiken, ses som ett sammanhållet område där alla dessa perspektiv samspekar och berikar varandra.

SCB Statistikmyndigheten²

Byggekostnadsindex för flerbostadshus steg med 9,6 procent mellan mars 2021 och mars 2022. Entreprenörernas kostnader steg med 11,1 procent, vilket bidrog med 9,2 procentenheter till den totala ökningen i Byggekostnadsindex. Byggherrekostnaderna ökade med 2,5 procent och påverkade Byggekostnadsindex uppåt med 0,4 procentenheter.

Bland entreprenörernas kostnader steg byggmaterialkostnaderna med 20,4 procent mellan mars 2021 och mars 2022. Inom byggmaterialgruppen fortsatte årsförändringarna för armeringsstål och trävaror att vara höga. Ökningen har bland annat berott på råvarubrist samt global efterfrågan. Kostnaderna för armeringsstål och trävaror steg med 75,7 respektive 59,3 procent mellan mars 2021 och mars 2022. Kostnaderna för järn och stål inklusive armeringsstål steg med 50,3 procent. Kostnaderna inom övriga byggmaterialgrupper ökade också.

Uppföljning enprocentregeln

I samband med kommunfullmäktiges beslut 2013 där kulturnämnden tilldelades processägarskap fick nämnden också uppföljningsansvar av regeln hur en procent av byggekostnaden vid ny-, om- och tillbyggnad används till konstgestaltning.

Årligen ska de investerade nämnderna och styrelserna som omfattas av regeln redovisa för hur mycket respektive nämnd har använt till konstgestaltning enligt regeln, för det gångna året. Stadsledningskontoret kan konstatera att alla nämnder och styrelser inte har gjort någon redovisning i enlighet med den rapport som finns framtagen för uppföljningen.

En genomgång har gjorts av nämndernas och styrelsernas redovisning kring användningen av enprocentregeln avseende budgeterad volym samt utfallet av investering enligt enprocentregeln. I den rapportering och uppföljning nämnder och styrelser gör kring användningen av enprocentregeln framgår att utfallet för vad som har använts för konstgestaltning inom ramen för enprocentregeln uppgår till cirka 70 procent för vad som har budgeterats för åren 2019-2021. Av uppföljningen framgår dock inte hur det budgeterade utrymmet för konstgestaltning förhåller sig till de budgeterade investeringsvolymerna eller vad respektive investerade part har för utgångspunkt och grund för sina beräkningar. Det går dock att anta att beräkningsmodeller och avgränsningar skiljer sig mellan de investerade bolagen och förvaltningarna.

Nämnder

Lokalnämnden har högst budgeterad volym, samt högst utfall i förhållande till budgeterad volym som har använts till konst enligt enprocentregeln. Trafiknämnden har inte angivit någon budgeterad volym, utan enbart utfall. Dock framgår budgeterad volym av nämndens investeringsplan.

Utifrån en genomgång av de investerade nämndernas uppföljning av enprocentregeln kan stadsledningskontoret också konstatera att av de nämnder som har gjort uppföljningen, har lokalnämnden använt cirka 1 procent av upparbetad investeringsvolym till konstgestaltning de senaste tre åren.

² [Stigande byggekostnader i mars 2022 \(scb.se\)](https://www.scb.se/nyheter/2022/03/byggekostnader-i-mars-2022)

Resterande nämnder som har rapporterat har inte använt en procent av den årliga byggkostnaden till konstgestaltning.

Styrelser

Bland styrelserna har samtliga följt upp enprocentregeln i enlighet med den rapport Göteborg konst har tagit fram.

Familjebostäder i Göteborg AB, HIGAB AB, Framtiden Byggutveckling AB, Göteborgs stads Parkerings AB samt Älvstranden Utveckling AB har samtliga för den redovisade treårsperioden uppnått ett utfall i paritet med vad som har budgeterats.

Resterande styrelser som har rapporterat har inte nått den budgeterade nivån, totalt för perioden.

Familjebostäder i Göteborg AB har den högsta budgeterade volymen, och samtidigt det högsta utfallet, som är 7 procent högre än vad som har budgeterats.

I nedanstående tabell åskådliggörs budget och utfall för åren 2019-2021 för nämnder respektive styrelser som har rapporterat.

Tkr	2021		2020		2019	
	Budget	Utfall	Budget	Utfall	Budget	Utfall
Nämnder						
Kretslopp och vattennämnden					4 300	4 300
Lokalnämnden	16 735	13 005	12 940	10 025	14 905	11 382
Trafiknämnden	0	142	0	80	0	421
Totalt nämnder	16 735	13 147	12 940	10 105	19 205	16 103
Styrelser	Budget	Utfall	Budget	Utfall	Budget	Utfall
Bostads AB Poseidon	8 903	700	1 032	0	415	391
Förvaltnings AB GöteborgsLokaler	500	500	0	500	1 000	50
Familjebostäder i Göteborg AB	7 000	7 800	2 000	2 000	2 000	2 000
Göteborgs Stads bostadsaktiebolag	6 308	260	899	1 185	1 467	1 446
Framtiden byggutveckling AB	804	982	1 539	1 255	1 612	256
Higab AB	1 800	1 800	256	256	2 470	1 954
Göteborgs Stads Parkerings AB	361	1 181	495	35	0	0
Älvstranden Utveckling AB	600	580	500	683	3 125	1 443
Totalt styrelser	26 276	13 803	6 721	5 913	12 089	7 540
Summa nämnder och styrelser	43 011	26 950	19 661	16 018	31 294	23 643

Dialog med berörda förvaltningar och bolag

Stadsledningskontoret har genomfört dialoger med dels chefer, dels handläggare på trafikkontoret, lokalförvaltningen, fastighetskontoret, idrotts- och föreningsförvaltningen, park- och naturförvaltningen, Higab AB, Förvaltnings AB Framtiden, Bostadsbolaget, Poseidon AB och Familjebostäder AB. Nedan följer en sammanfattning av dialogerna.

Processen och styrningen

Dialogerna visar att arbetet med enprocentregeln behöver utvecklas och förstärkas. Förvaltningar och bolag beskriver processen som kostsam, omständlig och tidskrävande. Samtidigt har man förståelse för att en process med en konstnär behöver få ta tid. En

försvårande omständighet är att det finns en motsättning mellan den konstnärliga och den byggande processen, där den senare har mer strikta ramar att förhålla sig till exempel avseende gaturum, yta och trafik. Kulturförvaltningen behöver ha tillräckligt med resurser för hantering av processen.

Representanterna ser att processen skulle effektiviseras av tydligare styrning och att en uppdaterad styrande regel behöver vara entydig och ses över regelbundet. Förutsättningarna att fördela tydliga roller och mandat bedöms som goda i samband med en ny stadsutvecklingsorganisation.

Det är viktigt att tydliggöra vilka projekt som omfattas av enprocentsregeln, till exempel torg och park. En uppfattning är också att enprocentsregeln inte bör tillämpas vid ombyggnad.

Såväl förvaltningar som bolag lyfter problematiken med driftskostnader kopplade till konstgestaltning. Representanter ser en risk för att finansiering av driftskostnader i processen blir svåra att hantera för nämnder och styrelser.

På temat styrning, saknar förvaltningar och bolag även ett stadenövergripande planeringsunderlag, ett dokument som visar vad staden vill med konstgestaltning i Göteborgs Stad. Här bedömer man att kulturnämnden, i samverkan med stadsutvecklingsnämnderna och bolagen, behöver ansvara för ett sådant underlag som pekar ut vilka områden det behövs satsas på, utifrån olika perspektiv.

Några ytterligare aspekter som lyfts angående processen och styrning:

- Konsten gör sig bäst utomhus, hög offentlighetgrad ska gälla.
- Det finns olika kunskaper kring processen kopplat till mandat hos beställaren och avtal kring processen.
- I samband med konstgestaltning för en tex förskola eller BMSS är det nödvändigt med tät kontakt med verksamheten.
- Det finns en önskan att tex barn och unga själva ska kunna skapa konst i sin närmiljö, vilket inte upplevs vara förenligt med syftet med enprocentsregeln.

Investeringsvolym, tillämpning och avgränsning

Flera förvaltningar och bolag pekar på att den omfattande investeringsvolymen gör att det blir orimligt med nuvarande tillämpning och att ett maxbelopp behövs. Man ser en särskild utmaning i att det finns krav på att byggande ska vara billigare men där ett ökat byggande riskerar dyr konstgestaltning. Representanterna poängterar hur viktigt det är att få en samlad bild av vilka kostnader som investeringsvolymerna medför.

I sammanhanget läggs ett förslag på ny tillämpning, att räkna fram 1% på stadens totala investeringar och lägga på ett konto. Göteborg Konst skulle kunna stödja med att göra ett urval och bestämma vilka projekt staden borde satsa på.

Ett annat förslag som framförs är att det är en fördel att kunna använda så kallade potter för till exempel park, torg och gata. Det är angeläget med tillräcklig omfattning, och att inte jobba med för små summor. Vid mindre belopp krävs andra tillvägagångssätt.

Stadenövergripande planeringsunderlag för konstgestaltning kan vara ett stöd för staden vid tex användning av potter. En synpunkt är hur staden hanterar reinvesteringar och att det behövs planering för det.

Några ytterligare aspekter som lyfts kopplat till investeringsvolym och hantering:

- Perioden för redovisning bör vara minst fyra år med tanke på att arbetet fluktuerar över tid. Mätbarhet per år blir fel.
- Nu råder en trend mot fler och större uppdrag för stadens fastigheter, bland annat skolor byggda på 60- och 70-talen som behöver renoveras.

Förvaltning, drift och underhåll

Representanterna uttrycker farhågor för att förvaltningskostnaderna för konstgestaltning, det vill säga att kostnader för drift och underhåll, blir mycket omfattande. Många lyfter fram att konsten gör sig bäst utomhus, där många parametrar behöver tillgodoses till exempel yta, stadsrum och trafik, och där kostnader för slitage, hållbarhet och säkerhet behöver finansieras under lång tid. Representanterna bedömer att förvaltningsmedel måste öka med tanke på alla investeringar.

Det behöver vara tydligt var kostnaderna för förvaltning ska hanteras och att tidigt i processen ta fram en plan och budget för förvaltning.

Några ytterligare aspekter som lyfts kopplat till förvaltning:

- Många framför vikten av att konsten är billig i drift och att det inte blir för många små konstverk på en plats.
- Planering och beställning av underhåll måste ske på rätt sätt. Viktiga aspekter är till exempel säkerhet, hållbarhet och kompetens kring olika material.
- Kulturnämnden behöver ha tillräckligt med resurser och ett övergripande ansvar för rivning, flytt och borttagning av konst samt vid stöld och skadegörelse.

Innehåll i förslag till reviderad regel

Inledning

Utgångspunkten är att varje nämnd och bolag ansvarar för sin respektive anskaffning av konst. I det ligger att respektive nämnd och bolag utgör en egen upphandlande myndighet och därmed ansvarar för att upphandlingslagstiftningen följs vid anskaffningen vid risk för upphandlingsskadeavgift.

I huvudsak bär den investerande/beställande parten de utgifter och kostnader som förknippas med utredningar, framtagande, byggnation och etablering av konstverken. Därmed behöver den beställande parten avsätta resurser för så väl investeringen som för de driftkostnader som följer av processledning, förstudie och utredningsfas samt exempelvis intrimning etc av det färdiga verket/anläggningen. Vad som definieras som investering kontra drift ska hanteras likt övriga projektutgifter och ska hanteras i enlighet med stadens övriga regler och principer och i enlighet med god redovisningssed.

Vad avser den eventuella politiska beredningen och det politiska arbetet som behöver genomföras inom ramen för kulturnämndens arbete i processen ska denna finansieras inom ramen för nämndens ekonomiska ansvar.

Avgränsning och definitioner

En procent av den totala byggkostnaden till konstgestaltning ska gälla vid ny- och tillbyggnad av utomhusmiljöer såsom park, torg, gata, parkeringshus, bro och tunnel.

Regeln gäller även vid ny- och tillbyggnad av utvalda byggnader: grundskolor, gymnasieskolor, äldreboende, kontorslokaler, bostäder, museer, arenor, bad- is- och idrottshallar. Regeln innebär att berörda förvaltningar och helägda bolag ska avsätta en procent av den totala byggkostnaden för konstgestaltning för berörda projekt.

Avgränsningen innebär att tex investeringsvolymerna för byggande av förskolor eller boende med särskild service (BmSS) inte omfattas av regeln avseende beräkningsgrund för en procents avsättning eller tvingande regel att hanteras enligt konstgestaltningsprocessen. Det hindrar inte utan är fortsatt av vikt att även denna typ av projekt jobbar aktivt med gestaltning och utsmyckning men i former och med en omfattning som är anpassad för denna typ av verksamhet och anläggningar. Avseende förskolor och BmSS så kan det röra sig om behov av tät kontakt med verksamheten, att barn kan delta, att det är effektivt och ändamålsenligt. För andra typer av byggnationer kan det finnas andra behov.

Avgränsningen innebär också att ombyggnad inte omfattas av regeln.

Byggkostnaden eller anläggningskostnaden avser mark-, schaktnings- och grundläggningsarbeten samt uppförande av byggnaden eller anläggningen och de installationer och anslutningar som krävs för anläggningens funktion. Utgifter som ligger utanför byggkostnaden avser investeringsrelaterade kostnader för exempelvis markförvärv, saneringar eller rivningar av befintliga anläggningar och byggnader. Lika så avses inte byggherrekostnader för utredningar, myndighetskostnader, projektledning och projektadministration eller övriga ersättningar och tillfälliga åtgärder.

Ansvar att definiera projekt, investeringsvolym och byggkostnad

Den byggande/beställande parten ansvarar för att definiera vilka projekt och vilka investeringsvolym samt som ska hanteras i enlighet och i linje med avgränsningen ovan. Detta gäller även ansvaret att definiera vad som avses med byggkostnader för att linjera med befintlig redovisning och styrning eller utifrån branschstandards, då dessa kan skilja sig något mellan stadens olika verksamheter. Dock är det av vikt att definitionerna vidmakthålls över tid för att skapa goda planeringsförutsättningar och transparens.

Användning av potter

Utgångspunkten för förslaget är att utrymmet för konstgestaltning kan knytas till specifika projekt eller hanteras genom potter. Med potter menas att projektspecifika medel eller volymer knutna till mer generella investeringsområden får avsättas till en större pott som inte är projektspecifik. En sådan pott kan användas för att exempelvis möjliggöra större satsningar på andra platser i staden eller i områden som bedöms som viktiga samt motverka för många små konstgestaltningar.

De budgetutrymmen inom investeringsverksamheten som avsätts som potter ska hanteras i likhet med den övriga investeringsstyrningen i staden, vad avser exempelvis hantering och mandat knutna till planperioder eller lånetak.

Maxbelopp

Vid beräkning av avsättning för en procent konstgestaltning vid mycket stora projekt ska ett maxbelopp tillämpas om 250 prisbasbelopp vilket motsvarar ca 12 mnkr, det vill säga projekt som överstiger 1,2 mdkr i byggkostnad.

Beständig konst

Den konstgestaltning som ska hanteras i enlighet med enprocentregeln ska avse uppförande av endast beständig konst. Detta för att konstverken ska kunna anses ha ett bestående ekonomiskt värde över tid och därmed kunna hanteras som en anläggningstillgång. Det innebär att tillfällig eller temporär konst, så som exempelvis konstnärlig gestaltning på byggplank eller liknande åtgärder, som behöver kostnadsföras i samband med avetablering och färdigställda projekt inte anses utgöra beständig konst. Inte heller omfattas därmed tillfälliga installationer eller performance-verk i samband med invigningar eller liknande.

Hantering av kostnader

Samtliga kostnader som förknippas med framtagande, byggande och etablering av konstgestaltningen ska omhändertas inom ramen för en procent. Det medför att så väl utgifter för processen, verket i sig och utgifter för exempelvis grundläggning och fundament ska ingå i de åtaganden som knyts till konstgestaltningen. Hur utgifterna fördelas mellan drift och investering ska utgå från god redovisningssed och innebär att beställande nämnd eller styrelse behöver hantera detta utrymme inom så väl sina drifts- som investeringsramar.

Anskaffning och genomförande av konstgestaltning

Varje nämnd och styrelse ansvarar för sin respektive anskaffning och genomförande av konstgestaltning. Anskaffningen och genomförandet av konstgestaltning ska genomföras i samverkan med kulturnämnden.

Övergripande planeringsunderlag

Kulturnämnden ska ansvara för att i samverkan med stadens stadsutvecklingsorganisation ta fram ett övergripande planeringsunderlag för offentlig konst i staden som ska beaktas vid tillämpning av enprocentregeln. Planeringsunderlaget ska visa var i staden det finns behov av satsningar av offentlig konst och är ett underlag bland annat vid användning av potter.

Lägsta beloppsgräns

Förslaget innehåller en begränsning där en konstgestaltningsprocess ska genomföras först när investeringen för konstgestaltningen uppgår till minst 17 prisbasbelopp, vilket i dagsläget motsvarar i storleksordningen drygt 800 tkr. Detta för att processkostnaderna och arbetsinsatsen ska stå i proportion till investeringen.

Förvaltning

Ansvarig slutlig förvaltare av konstgestaltningen är ansvarig för att i samverkan med kulturnämnden upprätta en förvaltningsplan för verket.

Då beständig och fast konst inte skrivs av utgörs de löpande kostnaderna av internräntekostnader samt drift, skötsel och tillsyn av verken i enlighet med framtagen skötselplan. Slutlig förvaltare av verket ansvarar för de löpande driftkostnaderna. Kostnader som uppstår med anledning av tillämpning av enprocentsregeln som inte kan hänföras till investeringsmedel hanteras inom ramen för respektive nämnds ordinarie ekonomiska ansvar.

Det innebär att konstgestaltningarna hanteras på motsvarande sätt som övriga anläggningar som idag byggs upp i en organisation med ett investeringsansvar och sedan förs över till den förvaltande organisationen. Detta avser i dagsläget framför allt

utbyggnad av allmän plats där investeringsansvaret åligger fastighetsnämnden, men där de färdiga anläggningarna förs över till främst trafiknämnden eller park och naturnämnden i samband med färdigställande och att anläggningarna tas i bruk. Detta förhållande kommer att kvarstå mellan den nya nämnden med ansvar för exploatering (*Göteborgs Stads exploateringsnämnd*) och nämnden med ansvar för mark (*Göteborgs Stads stadsmiljönämnd*).

Offentlighet

Konstgestaltning ska placeras/integreras/installeras i sammanhang där den kommer flest till del, hög offentlighetsgrad gäller.

Rådighet

Rådighet över konstgestaltningen, till exempel vid flytt, borttagning eller förstörelse ska hanteras i samråd med konstnären och med stöd av kulturnämnden.

Inventering

Förvaltaren ansvarar för en årlig inventering av konsten. Inventering ska ske för att säkerställa att konstgestaltningen faktiskt finns kvar, i det skick det anskaffades.

Tillgängliggörande

En plan för tillgängliggörandet av konstgestaltningen ska tas fram före invigningen. Kulturnämnden ansvarar för stadens tillgängliggörande av konstgestaltning. Konsten behöver tillgängliggöras för att flera ska kunna ta del av den på olika sätt.

Samordning för processen

Kulturnämnden har ett särskilt ansvar för samordning och stöd inom processen, uppföljning, föreslå förändringar i regeln, framtagande av eventuella rutiner m m.

Process och upphandling

Processen för enprocentregeln som den ser ut i dag innebär i huvudsak följande³.

1. En beställare (förvaltning eller bolag) som har att tillämpa enprocentregeln kontaktar Göteborg Konst (Kulturnämnden) med en budget och tidplan.
2. En överenskommelse ingås mellan beställaren och Göteborg Konst (nedan GK).
3. GK tar fram underlag för direktupphandling av konstkonsult, tillfrågar leverantörer och föreslår konstkonsult i nära samarbete med beställare och beställarens upphandlare.
4. Uppdragsavtal ingås mellan beställare, GK och konstkonsult (tre parter).
5. Utredningsfas med uppstart av samrådsgrupp och genomförande av förstudie.
6. Processledare, konstkonsult, beställare och beställarens upphandlare tar fram dokument för vald upphandlingsmetod.
7. Upphandling annonseras eller direktupphandlas.
8. GK och konstkonsult går igenom intresseanmälningar alternativt anbudsansökningar och gör ett första urval som presenteras för en jury som sedan gör ett slutligt urval
9. Beslut om konstnärer som tilldelas skissuppdrag inbjuds att ta fram skissförslag och skissperiod genomförs.
10. Skissförslagen presenteras för jury som gör en bedömning.

³ [För beställare av konst - Göteborg Konst \(goteborgkonst.se\)](http://goteborgkonst.se)

11. Beslut om val av konstnär fattas. Avtal ingås mellan beställare och konstnär.
12. Genomförande med produktion, slutbesiktning, invigning och utvärdering

Med det upphandlingsjuridiska ansvaret följer att den upphandlande myndigheten det vill säga beställaren behöver ha en faktisk möjlighet att besluta i frågor som kan få inverkan på följsamheten mot lagstiftningen, exempelvis vid urval, beslut om vilka som tilldelas skissupdrag och fatta tilldelningsbeslut.

Enligt nuvarande processbeskrivning behöver eventuellt konstruktionen med trepartsavtal ses över så att det tydliggörs vem som är beställare av externa konstkonstuler. Den som anskaffar konsulttjänsten ansvarar för att så sker i enlighet med LOU och ska också vara den part som ingår avtalet.

Alternativet med stadenövergripande ramavtal skulle kunna övervägas.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret gör bedömningen att det är ett styrande dokument i form av en regel som är mest ändamålsenlig eftersom det krävs tydliga och konkreta bestämmelser. Enprocentregeln har inte fullt ut tillämpats i enlighet med fullmäktiges beslut från 2013 och det har funnits utrymme för olika tolkningar. För att få fram en ändamålsenlig reviderad regel behöver berörda nämnder och styrelser erbjudas möjlighet att lämna synpunkter. Aktuellt förslag till styrande regel föreslås därför remitteras.

Förslaget är framtaget med utgångspunkt från de dialoger som genomförts.

Stadsledningskontoret gör bedömningen att förslaget innebär ett tydligare regelverk vilket möjliggör en bättre efterlevnad. Förslagets avgränsning i belopp och objekt ger en rimlig omfattning utifrån en samlad ekonomisk bedömning. Förslaget skapar förutsättningar att uppfylla LOU och god redovisningssed. Revideringen bedöms inte innebära någon avsevärd förändring av konstgestaltning enligt enprocentregeln jämfört med dagens nivå.

Att vissa anläggningar och projekt inte omfattas av enprocentregeln utesluter inte att konstgestaltning kan ske i anslutning till dessa, I stället innebär det en möjlighet att arbeta med konst på ett friare och mer verksamhetsanpassat sätt, Stadsledningskontoret vill poängtera att möjligheten till konstgestaltning kvarstår även om någon koppling till enprocentregeln inte finns. Detta innebär dock att anskaffaren inte får stöd från kulturnämnden utifrån enprocentsregelns processtöd.

Stadsledningskontoret vill understryka vikten av att konstgestaltningen i stadens offentliga miljöer är välskött, hållbar och säker och samtidigt utformad på ett sätt som möjliggör rimlig förvaltning över tid som bibehåller verkets funktion och tanke. Förvaltningskostnaden blir hög med många investeringar i konst och kvarstår under lång tid.

I stadsledningskontorets dialog med berörda förvaltningar och bolag framkommer behovet av ett planeringsunderlag för offentlig konst och att kulturnämnden bör ansvara för det, vilket stadsledningskontoret instämmer i. Ett sådant planeringsunderlag behöver tas fram i samverkan med stadsutvecklingsnämnderna.

Det rådande omvärldsläget med inbyggd osäkerhet kring utvecklingen framöver med stigande inflation, räntor och byggpriser kommer troligtvis påverka investeringsvolymen och investeringsviljan, inte minst hos privata aktörer. I SKR:s rapportering om den

ekonomiska utvecklingen förutspås en svagare resultatutveckling inom den kommunala sektorn de kommande åren. Den rapport stadsledningskontoret har tagit fram i samband med förutsättningar för budget 2023-2025 kring stadens långsiktiga ekonomiska förutsättningar 2022-2040 bekräftar denna bild. Stadsledningskontoret ser kommande utmaningar med de ambitiösa investeringsplanerna som nämnderna har aviserat. Konstgestaltning i form av enprocentregeln, som är direkt kopplad till investeringsvolymen, styrs därmed av samma faktorer med krav på finansiering och effektiviseringar framgent enligt stadsledningskontorets bedömning. Stadsledningskontoret menar att detta sammantaget ger stöd för förslaget avgränsning samt visar på svårigheten att kunna redovisa ett tydligare spann för investeringsvolymen.

Stadsledningskontoret vill understryka vikten av att kulturnämnden behöver stärka sin förmåga att möta beställarnas olika behov för att kunna stödja i konstgestaltningsprocessen samt höja kvalitén på uppföljningen.

Stadsledningskontoret vill avslutningsvis uppmärksamma vikten av en noggrann implementering av en reviderad regel och delvis nytt arbetssätt. Ett nyckelord för en framgångsrik tillämpning av enprocentregeln är samverkan, att staden gör detta tillsammans.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör